

LUOVIA KOHTAAMISIA

MEIJÄN PERHE LIIKKEELLÄ

Podcastin tekstivastine Jakso 2. Keho ja ilmaisu

Keskustelijat: Ossi Valpio, Teija Häyrynen ja Ville Kiljunen

A-osa

Intro

(linnun laulua, askeleita soratiellä, puron solinaa)

Ossi: Luovia kohtaamisia. Lähdetään käynnistelemään oivalluksia ja tutkailemaan hyvinvointityön arkea erilaisista näkökulmista. Mun nimi on Ossi Valpio ja olen sun matkaoppaana, kun syvennymme asiantuntijavieraiden kanssa keskustelemaan kohtaamisen monista mahdollisuuksista ja luonnon, kehollisuuden sekä ilmaisun hyödyntämisestä hyvinvoinnin edistämiseksi. Tervetuloa Luovia kohtaamisia -podcastin pariin.

(musiikkia)

Ossi: Tuff tuff. Tervetuloa podcast-sarjan toiseen jaksoon, jossa laitetaan mieli ja keho liikenteeseen. Meillä on tänään asiantuntijavierana Teija Häyrynen, liikuntatieteiden lisensiaatti ja tanssitaiteilija, sekä Ville Kiljunen, joka on näyttelijä, kasvatustieteiden maisteri ja opettaja. Jännittävät keskustelukumppanit mulla tänään. Kerrotaanpa Teijasta hieman. Hänellä on nimittäin pitkä kokemus tanssitaiteen menetelmien kehittämisestä ja hyödyntämisestä erilaisissa yhteisöissä. Häyrynen toimii kouluttajana, esiintyjänä ja pedagogina ja on tehnyt uran luovien alojen lehtorina Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Ville Kiljunen on näytellyt useissa ammattiteattereissa, tuotannoissa ja televisiosarjoissa. Lapsiperheet ja lapsenmieliset on saattanut nähdä Kiljusen myös Pikku Kakkosessa, jossa hän on ollut

käsikirjoittajana ja juontajana. Kysellään vaikka tossa kohta, milloin tämä on ollut. Kiljunen on nykyään Jyväskylän Kristillisen opiston teatterikoulutuksen vastuuopettaja, kokenut ohjaaja ja kouluttaja. Tässä sitä selkääntaputtelua alkuun heti tuli. Teijan ja Villen kanssa keskustellaan kulttuurin, kehollisuuden ja ilmaisun hyvinvointivaikutuksista ja merkityksestä. Loppuun paneudutaan kehollisten ja luovien menetelmien hyödyntämisestä, jotta saadaa tästä mahdollisimman paljon sinulle työkaluja, ajatuksia ja ideoita omaan elämään, arkeen, vapaa-aikaan ja työhön. Tällä lailla lähdettiin liikkeelle. Tervetuloa keskustelemaan kanssani muun muassa näistä asioista ja asioiden vierestä, Teija ja Ville.

Molemmat: Kiitos.

Ossi: Mitäpä teille kuuluu? Ville, mikä meininki tänä päivänä?

Ville: Aivan hyvä meininki. Nimenomaan tänään perjantaina kun on aurinkoinen ihana sää, tuli hyvä mieli, pääsee lopettaan vielä viikon tämmösessä laadukkaassa seurassa laadukkaan aiheen äärellä. Muutenki kuuluu hyvää.

Ossi: Mikä pitää sua tällä hetkellä kiireisenä tai semikiireisenä tai ei-kiireisenä?

Ville: No, kaikki. Perhe on iso ja harrastuksia paljon. Työ on myös semmonen meikäläiselle, että se ei oo vaan semmonen joku paikka, minne menen ja sitten poistun sieltä, vaan mä teen semmosta työtä ja diggaan niin paljon työstäni ja suhtaudun työhön myös sillä tavalla, että siihen tulee annettua paljon. Se on mielekästä, kun saa saman verran takasin. Onko se vähän parisuhteessakin, että saa samassa suhteessa. Elikkä toisin sanoen yritän tässä selittää, että tosi paljon on töitä, mutta mulla on nastaa niitten kanssa.

Ossi: Satakymmenen kun antaa niin satakaksytää saa.

Ville: Jotain tämmöstä.

Ossi: Mitäs Teija?

Teija: Mulle kuuluu hyvää. Mä oon kaks vuotta ollut eläkkeelle ja se tarkoittaa mulle vapaata taiteilijuutta ja vapaata tanssitoimintaa niin tanssijana kuin opettajana. Mä oon nauttinut kovasti, tullut uusia avauksia, tullut uusia mahdollisuuksia. Eikä ole ollut liian kiire. Sopivasti kaikkea.

Ossi: Hyvältä kuulostaa. Voitaisiin mennä heti syvään päätyyn ja aiheeseen. Teija, voit alkuun kertoa, miten sä oot päätenyt taiteilijaksi ja miten oot pääteny tekemään ohjaus- ja opetustyötä kehollisuuden ja ilmaisun parissa. Minkälainen polku tää on ensinnäkin taiteilijaksi ja siitä opetustyöhön?

Teija: Se oli selvä asia. Äiti kertoi, kuten moni muukin, että jo kolmevuotiaana karkasin balettitunnille. Itse asiassa suoraan kaupunginteatterin näyttämölle. Siellä oli balettikoulun kevätnäytökset ja minä olin pajahtanu sinne. Ja sehän oli selvä peli. Mä olin selvästi orientoitunut fyysiseen tekemiseen ja nautin liikkumisesta. Kun kirjoitin -76 Jyväskylän tyttölyseosta, niin silloinhan ei ollut Suomenmaassa tanssioppilaitoksia, missä ois ammattiin voinut opiskella. Menin liikunnalle ja innostuin kovasti pedagogiikasta eli ihmiset, ryhmät inspiroi mua. Oon ryhmätyöntekijä, vaikka myös itekseni sooloilenkin välillä. Opettaminen

on aivan fantastista. Siinä voi tanssijana työskennellä ja saada vaikutteita, oli ne lapsia, taitavia nuoria, aikuisia tai vanhuksia, niin vuorovaikutuksessa toisten kanssa musta tuntuu, että mä saan parhaat ideat. Että tällä tiellä olen edelleen.

Ossi: Loistavaa. Ihanaa, että oot. Me tunnetaan pitkältä ajalta ja musta tuntuu, että sinä olet aina ollut opetustyössä ja oon nähnyt sua tanssimassa. Niin hienoa, että vielä teet tuota duunia. Mitäs Ville, mikä sun polku on ollut?

Ville: Paljos mulla oli tähän aikaa? (*naurahdus*)

Ossi: Tuo kuulosti hyvältä. Toi Teijan lyhyt vartti.

Ville: No joo, pitää munikin lähtee lapsuudesta, että en oo mitenkään erityisestä kulttuurisuvusta tai perheestä, vaan ihan ns. tavallisesta, pikemminkin urheiluperheestä. Urheilu olikin mulle melkein sinne lukiolaiseksi ja armeijaan asti ykkösjuttu. On mullakin mainitsemisen arvonen "ekaluokalla sanottu että musta tulee näyttelijä" -kokemus. Se on ollut jos-sain alla, mutta ei mitenkään esillä ja päällä. Kun lähdin opiskelemaan - mäkin OKL:ään - urheilu loppui. Lähdin Rovaniemelle Varkaudesta. Ymmärrän hyvin - nytkin on Mika Myllylän kuva paidassa - että kun iso osa elämää jää, se aukko pitää täyttää. Jollakin se onnistuu, jollakin ei. Mulla sen täytti ylioppilasteatteri ja siihen kuuluva pöhinä. Valmistuin kasvatustieteen maisteriksi, luokanopettajaksi, ja sitten lähin toteuttaan itteeni, kun tuli semmonen turvallinen olo: nyt on jotain jo takataskussa, mihin voi palata. Opettajuutta ei minulta koskaan viedä pois, oli ajatus. Kansanopistoon päädyin vanhanapoikana, kaks-seiskana. Mutta sehän on nuori kokematon kloppi sekini.

Sitten mä oon vaan ollut oikeassa paikassa oikeaan aikaan, onnenkantamoisia. Toisaalta viimeinen työ aina tarkoittaa sitä, että missä vireessä ja miten hyvä sä oot. Ja kun tekee hyvin, niin sitten joku kysyy johonkin muualle. En mä luokanopettajan töitä oo koskaan tehnyt. On ollu Hämeenlinnaa ja Raumaa ja eri puolilla Suomea kesäteattereita. Ohjaus tuli jossain vaiheessa mukaan. Pikku Kakkonen tuli joskus 2009, ja kyllä mä kuusi vuotta olin yhtäjaksoisesti maanantaiamujen Ville. Nykyisinkin vielä friikkuna välillä. Ville ja Pono-sarjaa tehdään käsinukkeapinakaverini kanssa, ja itse asiassa juuri tänään perjantaina taas uusi jakso Villen ja Ponon ihmeellisiä asioita. Meil on podcast Areenassa. Että näin.

Sitten tässä on nyt tullut jo kohta kymmenen vuotta oltua Jyväskylän Kristillisen opiston teatterikoulutuksen vastuuopettaja. Tässä duunissa mä jotenkin saan yhdistää sen opettajuuteni, näyttelijyyteni, ohjaajuuteni ja kaikki, mitä mä oon tehnyt ja kaikki, mistä mä oon kiinnostunut. Sitten on vielä tämmönen hieno mahdollisuus aina silloin tällöin tavata teidän kaltaisianne ihmisiä ja päästä mukaan tämmösiin keskusteluihin. Sekin pitää vireessä.

Ossi: Jep. Mä lyhyesti kerron, että alotin juuri räppiopetuksen ja teen muutenkin hiphop-kulttuurin parissa. Aasinsillalla päästään just tohon, että mitä itse saa siitä opettajuudesta ja ohjaajuudesta. Siinähän samalla kokee itse ja altistaa itsensä tekemiselle. Mä uskonkin, että monet taidelähtöistä työtä tekevät heittäytyy itse siihen mukaan eikä norsunluutornista sitä heitä. Mulla on itellä vahva kokemus ollut kanssa, että opettajuus opettaa itseä tekemään sitä sun taidetta. Mä alotin reilu vuosi sitten Alkio-opistolla. Alkoi hiphop-elementtien opintolinja, ja siellä suuresti ihailmani Pyyri Jaala eli Are on toinen opettaja. Kun me alettiin opettajien kesken pallostelemaan menetelmiä ja juttuja, niin musta tuntui, että mun oma kirjottaminen ja kyky räpätä ja tuottaa sanallista ilmaisua nousi seuraavalle tasolle. Miten te ootte ite kokenut vaikka taiteilijana tän, että mitä saatte siitä ja miten paljon se opettajuus on opettanut teitä itseänne? Teija.

Teija: Kyllä se heijastaa aina. Mulla on semmonen, että mä työskentelen niin monen ikäisten ja tasoisten ihmisten kanssa samaan aikaan. Mä oon tanssiopistolla Jyväskylässä, jossa mulla on nuoria ja aikuisia, ja lapsia oli monta kymmentä vuotta, mut sen lisäksi mä oon ollut, mun on ollut mahdollista olla yhteisötaiteilijana vaikka turvapaikanhakijoiden kanssa tai ensi- ja turvakodissa perheiden kanssa, jotka tarvii ennen kaikkea työväliseitä vuorovaikutukseen, lapsensa kohtaamiseen ja jotenkin eheyttämiseen, mielen eheytykseen. Eli nämä on läsnä nämä inhimillisen elämän eri tarpeet ja eri ikävaiheen asiat. Sitten kun päivä on ohi ja mä meen kotiin, niin kyl mä huomaan, että mä sulattelen niitä ja oon erittäin kiitollinen, että mä saan kohdata niin erilaisia ihmisiä, jotka opettaa mulle elämästä. Sitten se tapa, jolla me kommunikoidaan näitten eri ihmisten kanssa, niin se ei oo aina kielellistä. Sehän on pääasiassa liikettä, olemista, rytmiikkaa, kehonilmaisua. Täytyy sanoa, että kyllä mä oon oppinut elämästä juuri näitten yhteistyökumppaneiden kanssa. Ja ihan lyhyesti sanon. Viikon olin Valamon luostarissa pitämässä tanssikoulutusta yhdessä mestareiden kanssa: kirjailija Hannele Huovi ja Soili Perkiö Sibelius-Akatemiasta. Meillä oli monitaiteellinen ryhmä, jonka mä koen myös tämän pöydän ääressä. Siinä oli kanssa sellanen kasvun paikka, että miten mä opin näiltä isoilta mestareilta, heidän tekemisistään. Sen lisäksi ne opiskelijat siinä ympärillä. Tuntui, että mä tuln sieltä taskut täynnä viisautta takasin. Oppia ikä kaikki.

Ossi: Kyllä. Mä monesti miellän, että kun kun tehdään taidetta niin siinä avataan ittemme aika syvältä ja mennään ihan tosi pohjallekin. Ja kun me tehdään vaikka työtä, me puhutaan kirjoittamisesta ja siitä vaikka, että mitä on olla aito räppäri tai tämmösiä heitto-merkeissä olevia ilmaisuja, niin mehän mennään hyvin pitkälti siihen elämäkokemukseen ja energiaan, mitä välitetään. Että ollaan energiansiirrossa koko ajan. Musta tuntuu, että siinä oppii enemmän kuin matkustaessa jopa, että jokainen luokahuoneessa istuttu hetki tai keskustelu vie niin syvälle, että tuntuu että se on ryhmäterapiaa. Joskus se voi olla jopa, että ei puhutakaan, että se tapahtuu sen tanssin tai jonkun muun kautta, missä ihmiset tulee tietyllä fiiliksellä ja lähtee aivan täysin semmosella kollektiivisella kokemuksella kotiin ja vie jotain sitä samaa, mitä ollaan yhdessä synnytetty. Se onkin hienoa tanssissa ja teatterissakin se, miten mä ite koen sitä. Sun ei tarvi aina sanallistaa niitä asioita vaan ne tulee kokemuspäisesti. Jotain muuttuu, jotain aina vähän myllertää läpi ja sä koet sen eri tavalla kuin mitä ajattelitkaan sisään astuessa. Ville, minkälaisia kokemuksia sulla on, että miten opettaja oppii omassa työssään?

Ville: Mulle tärkeää on – on sitten kyse juurikin tuosta, tai oikeestaan mistään – semmonen keskeneräisyyden estetiikka. En mä voi väittää olevani edes opettajana mitenkään valmis, sellanen joka voi väittää olevansa jossain jutussa, mitä tekee, valmis. Mun mielestä sitten tutkimusmatkahan ois päättynyt ja sitten vois vaihtaa alaa. No okei, tää oli tämmönen filosofinen tulokulma tähän, mutta on se sillä tavalla totta, että ei mun tarvii ajatella tietäväni kaikesta kaikesta. Mun tarinat riittää. Niin kuin mä sanon myös opiskelijoille, että sä riität, sun tarinat riittää. Jos suhteessa vaikka teatteriin ajatellaan: teatterihan on esimerkiks olemassa siksi, että tehdään näyttämölle kuvia maailmasta, maailmankuvia. Heikkoja, vahvoja lyhyitä, laihoja. Siellä on rikkaat, siel on köyhät, sinne tarvitaan kaikenlaisia, että me voidaan nähdä siellä itsemme.

Minä olen valmis aina oppimaan kaikilta ja koko ajan ja opiskelijat pitää mut – Esimerkiks mul on vuoden verran kansanopistossa nuoria, se on lyhyt aika sinällään, mutta tarpeeks pitkä aika oppia heistä ja tutustua heihin. Niin kyllähän se pitää tämmösen yli nelikymppisen myöskin virkeänä. Mä aattelin, että ei mentäis näihin ajan ilmiöihin, kulttuuriseen sensitiivisyyteen tai wokeen tai muuhun, mut hei, siinähan mulla on kokemusasiantuntijat koko ajan läsnä mun ympärillä. He kertoo mulle päivänpolttavat juorut, incelit, sometukset

ja muut, ja mä pysyn tietoisena maailmankuvasta, missä me mennään ja pystyn heidän kanssaan tekeen sitten. Tämä varmaan pätee aika moneenkin juttuun, mitä mä teen - semmonen auki oleminen ja tietoisuus siitä, että tämä on tutkimusmatka.

Ossi: Kyllä. Kiinnostaa kovasti, mitä tietoja tai minkälaiseen tutkimukseen te olette omilla poluillanne päätenyt, että mitä te tiedätte kulttuurin, kehollisuuden ja itseilmaisun hyvinvointivaikutuksista. Monestihan me koetaan - puhuttiin aiemmin metsään menemisestä - niin eihän siinä tarvii ruveta ranskalaisia viivoja veteleen, vaan sä tiiät heti, että hengitys tasaantuu, stressihormonitasot laskee ja läsnäolo on helpompaa ja muuta. Mitä omia kokemuksia teillä on omassa työssä ja opettajuudessa siitä hyvinvointivaikutuksesta? Mitä tiede sanoo näistä vaikutuksista?

Ville: Mä voin vaikka alottaa, koska mä luulen, että Teijalla on tiedettä ehkä enemmän hallussa. Mulla on vaan tähän liittyen mielessä tällä hetkellä semmosta arjen empiiristä. Mä näen sen päivittäin itsessäni ja ympärilläni, että kun me käsitellään esimerkiksi asioita, että miltä jännitys tuntuu, se on kehollinen juttu. Ei tarvii olla teatterintekijä. Kaikkia jännittää joskus. Ja sitten sen tunnistaminen ja tunnustaminen, okei, mulla hikoaa kädet, jollain hikoaa kainalot, jollakin se tuntuu, että on perhosia vatsassa tai -

Ossi: (maiskutus) Suu kuivaa.

V: - Suu kuivaa ja nää kaikki, tarinat ja vapinat ja muut, niin nehän on kehollista. Kaikkihan johtuu siitä, että sydän alkaa hakkaamaan ja sitten sen jotenkin hallitseminen ja hillitseminen, tunnistaminen ja tunnustaminen ja siihen sitten keinoja. Ensin se, että mä oon siis tällainen ja silti ihan ookoo, ja sitten, miten mä tän kanssa: onko jotain harjoitteita, keinoja, miten mä tän kanssa kykenen olemaan ja silti ihmisten eteen menemään ja esittämään kertomukseni? Okei, sitten tullaan siihen - on se esitelmä, puheenvuoro, keikka, pappi, juontaja, stand up -koomikko, kuka tahansa, joka astuu ihmisten eteen - niin sillähän on joku tarina, eli "miksi". Keskittyy sitten siihen, pitää valmistautua hyvin, valmistaa se puheenvuoro, ja sitten vaan ihan varmaan - onko Teija samaa mieltä, että pitää valmistaa myöskin se keho? Koska keho alkaa valmistaa jo, sehän on refleksi, se hikoilee sen takia, että se tietää, että kohta pitää olla vireessä.

Ossi: Se on aikakoneessa, kun sillä on kokemus siitä. Että nyt tapahtuu jotain jännää.

Ville: Että se ei olekaan negatiivinen juttu. Me ollaan nähty itse se toisista, että suloinen punaposki, tai että kaulalle nousee - eihän meistä kukaan myöskään tuomitse esiintyjä, mehän ollaan aina puolella. Ei niin että tuu pois sieltä, sä punastut tai näköjään vähän hikoilet. Vaan me kuunnellaan, että mikä se on se tarina. Ei se ole negatiivinen juttu. Sitten on näitä kehollisia harjoitteita mun ammatin puolella, miten siihen voidaan tutustua ja miten sitä voidaan ylläpitää ja olla vireessä.

Ossi: Silittää hirviötä.

Ville: Niin. Lempeästi näin, perjantai-iltana.

Ossi: (kehrää)

Teija: (naurahdus) Just näin. Kyllä ihminen oppii kun se katsoo taidetta, mutta mulle tärkeä on se, kun se tekee itse taidetta. Eli toimii taiteen kanssa taiteen tekijänä. Kautta aikojen se on kuulunu ihmisyyden upeuteen, että me halutaan tehdä taidetta. Ja nyt tulee ydin-

kysymys. Mikä on taiteen vaikutusmekanismi, minkä takia ihmiset aina haluaa taidetta? Tätähän on tutkittu. Tänne tullessani mä kävin vähän plaraamassa noita julkasuja ja muita, niin kyllä klassinen traditio vastaa, että taidetta tehdään sen takia, että ihmisellä on estetiikan ja kauneuden halu. Ikiaikainen. Tämä ei poissulje sitä, että myös rumuudella ja aggressiolla ja vastakohtaisuudella halutaan ilmaista itseä. Inhimilliseen olemiseen kuuluu vastakohtaisuudet, kauneus, rumuus. Joka tapauksessa, vaikka se ois arkkitehtuuria, draamaa, tanssia, puutarhanhoitoa, niin ihmisen halua tuottaa tätä kauneutta ympärilleen, itse tehdä, se on hyvin tärkeää. Ja se pitäis mahdollistaa kaikille niin kuin tietysti laki jo Suomessakin sanoo, että kaikille tulis mahdollistaa oleminen kulttuurin parissa. Mikä, Ossi, se sun peruskysymys oli?

Ossi: No, peruskysymys, sulle lävähti tähän tätä tiedettä vähän. Mitä tiede näyttää hyvinvointivaikutuksista, että minkälaisia konkreettisia mitattavia vaikutuksia tai sitten tällaisia immateriaalisia, koettuja, empiirisiä vaikutuksia me tiedetään?

Teija: Tossahan sä sanoit just, että nyt on kovasti tutkittu kulttuurin vaikutusta ihmisten hyvinvointiin, koska se olisi kansantaloudellisesti etumme. Se on varmaan ollut 10–20 vuotta hyvinkin suotuisan rahoituksen äärellä. Ainakin tutkimuksia on tullut. Tietoa on kerätty tilastomenetelmällä, ihan faktapohjalla. Sitten on kyselytutkimukset, että mitä olette pitäneet, kun olette olleet taidekoulutuksessa taikka olette olleet vuoden kulttuuripassilaisena seuraamassa ohjelmaa. Kolmas tapa tutkia on sitten ihan fysiologinen: mitataan fysiologisia muuttujia ihmiskehossa – verenpaine, stressihormonitaso, syke, kun hän on taiteen äärelle. Ja kaikki tuloksethan on hirveen hyviä. Fyysinen terveys, mielenterveys, minäpätevyys, sosiaalinen integraatio toisiin ihmisiin. Kaikki muuttujat näyttää siltä, että ihminen voi paremmin. Ja mun mielestä tärkein on se yksi todistettu asia: onnellisuus. Koettu hyvinvointi – vaikka mä en ois ihan terve, mut mä koen itseni terveemmäksi kun mä saan säännöllisesti, oliko se sata tuntia vuodessa olla kulttuurin kanssa tekemisissä, niin nää arvot nousi. Ja ihminen kokee olevansa onnellisempi. Tämä on hyvä uutinen.

Ossi: Kyllä. Mietin ite et tässä on kaksi kaistaa, että mä koen kulttuuria ja sitten mä teen kulttuuria. Kun mä edustan ja oon syvässä päädyssä hiphopkulttuurissa meidän tapahtumissa, mähän teen rinnakkain molempia. Mä saatan olla räppärinä, ja samaan aikaan siellä tapahtuu sitä tanssia, breikkiä siellä ringissä ja on DJ tai muita. Mä havainnoin muita toimijoita samaan aikaan. Sä koet sitä samaan aikaan kun sä tuotat sitä. Se suurin mitta jossain tapauksissa, myös mittaamattoman suuri arvo, on siinä että mä kuulen ja tunnen kuuluvani johonkin, että mulla on oikeasti paikka. Mun oma identiteetti itsestäni vahvistuu ja mulla on merkitystä tässä maailmassa. Sehän se on, että mulla löytyy se oikea paikka ja mä koen, että nyt mä oon jossain mikä aiheuttaa tunnereaktioita ja mikä vahvistaa mun omaa egoa. Niin kuin me kaikki taiteilijat tiedetään, kyllä me toivotaan, että jos joku kirjoittaa arvioon – mulla tuli tänään sinkku uudelta levyltä, mainos – niin toivoo, että joku siitä tykkääkin. Enhän mä sitä muuten julkasis. Muuten mä oisin vaan että on kiva biisi, mä kuuntelen tätä ite, ja sitten mä teen seuraavan ja deletoin sen. Me halutaan myös hivellä sitä egoa, että kai sä tykkäsit tosta mitä mä juuri tein.

Ville: Mulla on tähän semmonen – ei tää oo yksinkertaistus, tai ehkä on. Jo lähtien varmaan jostain luolamaalauksista tai ensimmäistä tarinoista, on ollut tarve kertoa tarinoita. Se sun musa on tehty kuunneltavaks, sun tanssi tehty katsottavaks, koettavaks, aistittavaks, teatteri, mikä tahansa. Mä oon kuullu jostain viisaalta, että pienin yksikkö ois – et montako tarvitaan – että pienin yksikkö ois kaksi. Ja toisen ois ihan hyvä olla katsoja. Muuten on kyse harjoituksista (*naurahdus*). Se vitaali pointti on, että tälläkin mitä me tässä tehdään, tämä on lähetystä, mut sitten kun tän joku painaa päälle ja kuuntelee tätä, niin tästä tulee ohjel-

ma. Eli korvat – tälleen mä koen. Jonnekin luolan kiviseinään voi piirtää ja siitä tulee viesti ja tarina, kun se joku näkee ja kertoo eteenpäin. Tulee mahdollisesti rikkinäinen puhelin ja se modautuu, mutta tätä varten – mä luulen – me kaikki tätä tehdään. Se tarkoittaa myös sitä lohdullista ja jotenkin armollista asetelmaa, että kulttuuri kuuluu kaikille. Eli se katsoja on tosi tärkeä. Se on oikeestaan mun mielestä se pyhä. Teatteri-sana tulee theatron-sanasta antiikin kreikasta. Se on tarkottanu kaarevaa katsomoa, ei näyttämöä eikä rakennusta, vaan katsojan kokemus on tärkein.

Ossi: Kyllä. Nää on mielenkiintoisia asioita. Tässä kun me kaikki varmaan ollaan jonkin verran apuraha- ja hankemaailmassa pyörityt, ja me tavallaan anotaan olemassaolomme puolesta välillä myös, että me pystytään tekeen. Milloin se on yhdistyksen tai teatterin tai tanssikoulun tai yksityisen taiteilijan tai freelancerin hommaa. Se, että miten me mitataan meidän arvoa. Mikä teidän ajatus on siitä, että kun me tiedetään, tää on niin abstraktiakin välillä tää hyvinvointi ja se, että mikä merkitys tällä on. Me kaikki tiedetään se, mutta tuntuu, että politiikka ja poliitikot ja päättäjät ei tunnusta sitä. Tai ei tunnista tai ei osaa katsoa sitä sellasilla mittareilla ehkä kun me ymmärretään se. Mikä teidän oma ajatus tästä on ja kokemus? Onko jotain sellasta, mitä kättä pidempää vois antaa kuulijalle, mistä hän voisi hyötyä?

Teija: Mä sanoisin nyt, että oli se sitten viesti perheille, eri yhteistyötahoille, sosiaalitoimi tai neuvola tai koulut tai kulttuurituottajat, suunnittelijat – että kulttuuriin satsaaminen kannattaa. Jos me ajatellaan perheitä lapsista, vauvoista sinne vaariin saakka – tarkotan monisukupolvisuutta – niin se, että ihmiset tuodaan taiteen pariin tekijöinä ei oo vaan sitä, että tämä ihminen ryhtyy tekemään nyt. Mä otan esimerkin tanssista ja kehollisuudesta. Mä käskytän aivoillani mun kehoa liikkumaan, mä harjottelen askelkuvioita, jotka näyttävät hyviltä. Se on sinänsä jo hyvä asia. Liike on hyvä asia, se että paneudun ja keskityn tämmöseen itse. Mutta totuus on se, että tämä keho joka liikkuu, keho joka tuottaa, tekee taidetta, opettaa sitä ihmistä, eli neuraalijärjestelmä on kaksisuuntanen. Mä saan aikaan, motivoin itseni, mutta myös se kun mä teen, niin mä saan aistipalautteen mun aivoihin ja mä kehityn ja kasvan ihmisenä. Siinä on se juttu.

Ossi: Ville, mitä ajatuksia?

Ville: Huh huh (*naurahdus*). Taas hikosi kainalot kuulemiskokemuksesta. Hienosti vetää kollega tässä. Mulla tuli mieleen, tässä oli pari kolme vuotta sellaista tietynlaista ajanjaksoa meidän elämässä. Oli kulttuurilaitokset kiinni ja ihmiset oli kotona. Mutta yksi räjähdysmäisesti kasvoi. Ihmiset lähti kansallispuistoihin. Minkä äärelle? Kyl mä luulen, että ruumiinkulttuurin. Himassa olemisen riitti, ja pitää päästä liikkeelle. Sä sanoit äsken, Teija, sen estetiikan. Kauniit maisemat, kun ei pääse taidenäyttelyihin. Linnunlaulun, solisevan kosken äärelle, kun ei pääse konserttiin. Juttelemaa, ehkä etäisyydestä, siinä tulistelupailalla moikkaileen jotain ihmisiä, tekemään kulttuurista työtä, kontaktoitumaan, juttelemaan. Sitten varmaan jotain tarinoitakin siinä tuli ihmisillä toisilleen kerrottua. Aika alkukantainen fiilis tuli mulla siitä, että ihminen palasi jotenkin luontoon ja leirinuotion äärelle kertomaan tarinoita. Sitten vaellus jatkuu ja sitten mentiin himaan virkistäytyneinä. Kyllä tää mun mielestä todistaa sen, että kun ei voinut mennä muun estetiikan äärelle niin se haettiin tuota kautta. Pari päivää sitten luin lehdestä, että nyt kansallispuistojen kävijämäärät on laskenut tasolle normaali, koska nyt voi hakeutua myös muin keinoin äsken mainittujen asioiden äärelle.

Ossi: Kyllä. Se puhuu tietyllä tapaa siitä, että meillä on ihan perusbiologisia tarpeita, että vessassa on hyvä käydä, syödäkin pitäis välillä ja jos sais jonkun pusun joltain tyypiltä

josta diggaa, niin plussa. Mut sitten kun viedään tällasia asioita – mulla tulee monesti semmonen olo tässä keskustelussa juuri kyseisestä ajanjaksosta, että ne on niin itsestään-selviä. Monesti ajatellaan, että no, teidän tykkäätte muutenkin tehdä tätä, mutta nyt kaikki ei halunneet Zoomin välityksellä kattoo vaikka Ville Kiljusta näyttämöllä, niin jotain täytyy tehdä. Ehkä se arvostus on kasvanut ainakin tavallisen taiteen ja kulttuurin kuluttajan silmissä ja kokijan silmissä. Kun jotain menettää, niin ymmärtää, että mitä menettikään eikä halua sitä enää menettää.

(Musiikkia, veden solinaa.)

B-osa

Ossi: Mitäpä itse siellä kuulija mietit? Pistä se sydämeesi ja arvosta itseäsi ja laita itsesi liikkeelle vaikka nyt, samalla kun kuuntelet meitä. Voitaisiin puhua vähän kehollisista ja luovista menetelmistä seuraavaksi. Mitkä teille näin taiteilijana, jos ajatellaan taiteen tekemistä, niin mitkä menetelmät teillä on ollut työkalulaatikossa, mistä voisitte kertoa vaikka hieman seikkaperäisesti?

Teija: Jos alotan, niin mulla on viikottaisesti ollut, ja onni, että Jyväskylässä täällä asuinpaikkakunnalla on ollut kontakti-improjameja ammattilaisten kesken, ja pääsen keskittymään itseeni ja reagoimaan toisiin, tuottamaan yhdessä ennalta arvaamattomasti. Nautin itse erittäin paljon tämmösestä luovasta työskentelystä, jossa ei oo käsikirjoitusta etukäteen, vaan altistan itseni juuri improvisoinnille, että miten mä reagoin tähän annettuun ärsykkeeseen. Huomaan ja opin, että tämmönen menetelmä mulle itselleni tekee, että mä oon 100 % läsnä. Siinä ei oo muuta mahdollisuutta. Mä kuuntelen toista, mä opin tarjoamaan eli menemään sinne kuumaan pisteeseen, tarjoamaan muille, mut mä opin myös väistämään ja antamaan toisille paikan. Koskaan ei oo samanlaista sessiota eli tanssi-improvisaatiot, ne on kaikki aina erilaisia. Hienoa tutustua uusiin ihmisiin. Meitä on monenikäisiä, monesta taustasta, joskus on vähemmän, joskus on paljon. Oikeestaan mä oon sanonutkin, että tämähän on elämää. Mä opin elämää varten siellä. Se saattaa kestää vaan 60 minuuttia, joskus me ollaan pitempäänkin, mutta siis se 60 minuuttiakin on niin täyteläinen. Tää on yks semmonen mun vakio hereillä pysymisen keino.

Huomaan, että mä itse taiteentekijänä tarviin hämmästyksen paikkoja, ihmetyksiä, ja rakastan yllätyksiä. Jos niitä ei tule arjessa, mikä on kyllä huonoa mielikuvitusta tai jotakin mielen väsymystä, niin sitten mä hakeudun sinne, että mä saan hämmästellä. Ja niin kuin nyt esimerkiksi tässä pöydän ääressä Ville ja Ossin kanssa.

Ossi: You never know, mitä tulee. Mitäs Villeltä löytyy sieltä Bilteman jatkeesta, työkalulaatikosta?

Ville: Kikkabussista. Sä kysyit nyt nimenomaan silleen, että mulla -

Ossi: Sulla taiteilijana.

Ville: Niin, taiteilijana, joo. Pitää yrittää pitää tää lyhyenä ja puhua niin, että tän ymmärtää muutkin kun vaan minä. Tämä työkalu on niin kun Teijallakin, näyttelijällä keho, ja sitten hyvin vahvasti myöskin mieli. Näyttelijän työhän on jännää salatiedettä, että etsitään se roolihenkilö siitä läheltä itseä, ja joku uskaltaa mennä kauemmas ja joku tekee gestiikkaa

enemmän. Vesa Vierikko sanoo, että maailma on valintatalo, nappaa sieltä hahmo ja tee se. Tätä lähestytään niin eri suunnista. Itse lähden mielelläni läheltä itseäni ja näytän itseni eri puolia. Oli tulokulma mikä tahansa, se tulee sisältä ulospäin. Turha lähteä tekemään keinotekoisia ilmeitä ja eleitä, jotka ei tuu susta ja sun ajatuksista ja roolihenkilön pyrkimyksestä. Päästäkseen vireeseen pitää – ja nyt mihin tahansa, tämä ei liity pelkästään mun ammattiin vaan mihin tahansa ammattiin – ollakseen vireessä pitää lämmitellä. Juha Hurme juoksee 10 kilsaa ennen joka keikkaa, ja se on sen mekanismi ja se on opittu. Joku haukottelee, joku itkee, joku nauraa, nää liittyy jännittämisiin. Mä tarviin oman hetken. En tee mitään kauheen rasittavia, lähde punnertaan tai muuta, mutta mä tarviin hetken, että mä oon yksin ja tän mun roolihenkilöni kanssa käyn muutamia repliikkejä ehkä mielessäni tai ääneen läpi, mitkä on tänä päivänä tärkeit. Jos työpäivään liittyy joku fyysinen tempu, tanssiaskel, kaatuminen tai muu, niin kyllä mä teen sen kotona ennen kun lähden työmatkalle. Koska työmatka on keskittymistä. On äänne- ja äänenavausharjoituksia: Joskus mä pörisen kuin formula-auto eli kostutan huulet ja pistän posket löysäksi, ja prr, prr.

Ossi: (pöriseviä ääniä)

Molemmat: (pörisevät)

Ville: Teen tämmösiä, että mä saan mun coren, etenkin yläosaston rennoksi ja saan tuen tonne alas ja rentoutan itseni. Mulle hyvä viretila on rento tila eikä semmonen – ehkä urheilussa oli enemmän semmonen, että mä oon tikissä ja pinteessä ja nyt valmiina, päästätäkää irti niin mä meen täysillä. Mulle se on nykyisin enemmän, että mä oon rento ja auki.

Ossi: Jep. Rento ja auki on hyvä. Mä mietin harjoittelun näkökulmasta räppärinä tai puhujana, niin koskaan ei tiiä, mitä tulee. Jos harjoittelet kotona biisiä tai muuta, niin mä luon semmosia tempuratoja monesti. Jos mulla on uusi biisi ja mä oon niin sanotussa riimipyykoosissa, niin saattaa helposti käydä niin, että mä en ole täysin valmis siihen esitykseen, ellen mä esimerkiksi pese pyykkiä ja samalla tee ruokaa kun vedän sitä biisiä. Mä koitain löytää vaikeustasoa lisää siihen. Jos mul on vaikeaa muistaa lyriikoissa joku kohta, niin mä teen muistisääntöjä vaikka liikkeessä tai mä teen jonkun symbolisen eleen, on se sitten vaikka että heitän frisbeen tai mikä se onkaan siinä biisissä semmonen, minkä voit elein näytellä. Mä mietin, että mulla ei tule olo, että muistankohan mä tän jutun. Sitten taas kun mä ite teen tekstiä ja tuotan sitä paljon, niin mulle arjessa ihan semmosena meditatiivisena toimena on freestyle-räppääminen. Mulla on kaksikin eri biittikansiota Spotifyssa ja YouTubeissa, ja sitten mä lyön sen päälle. Saatan alottaa vaan siitä, että mitä mä näen tai mitä mulle tulee mieleen. Toi on mun itse asiassa eniten käytetty työkalu biisien tekemiseen. Mä teen melodiat tai rytmiikan, ne saattaa löytyä tota kautta ensin, tai joku oivallus kertosaäkeestä tai joku yksi lause silleen, että hei, olipa hassu lause. Minäpä sanon tätä nyt jonkun aikaa. Sitten tallennan sen äänimuistioon ja kirjoitan ylös ne jutut, mitä jää mieleen. Mulla on semmonen olo, että mä oon vähän niin kun sananveistäjä, että mun täytyy aina mennä uusiin paikkoihin ja antaa jonkun asian ilmentyä ilman, että mä olen kauheasti ajatellut sitä. Mä luen paljon, mä puhun ja kuuntelen paljon, niin sitten mä sitä kautta pääsen käsittelemään sitä kaikkea kokemaani ja kattomaan, että mitähän sieltä löytyy, jos mä asetun pois itseni tieltä.

Ville: Mun on pakko sanoa näkökulma. Täs on kehotaiteilija ja sanataiteilija. Mä seison tässä teidän välissä ja tajuan, että mun supertaiteeni alistaa molempien puolelta asioita. Ymmärrän, totta kai, se on ihan inhimillistä, monesti kuulee kysyttävän ja multaki on kysytty, että miten voi muistaa niin paljon tekstiä ja sitten pitää kuitenkin vielä liikkua ja välillä laulaa ja tanssia. Se onkin kehomuisti. Nyt tuli tosta sun frisbeestä mieleen, että sen takia

harjoituksissa tallennetaan suunnistuskarttaa, sitä reittiä, missä mä kuljen. Ei se oo vaan ruotsinkokeeseen tekstin opettelua ilman merkitystä. Tuon pöydän ääressä tuossa minä kysyn sen merkityksellisen kysymyksen, mul on pyrkimys, mul on verbi, mä tiiän että mä haluan Teijan roolihenkilön vastaavan siihen. Sain vastauksen, jatkan matkaa näyttämöllä. Siitä tulee vähän niin kuin suunnistuskartta. Ja se tallentuu siihen kulkemiseen kehollisesti, käännteet, ketä katson, mistä tulee ärsykyksiä, havaintoja, ääniä. Kuka vaikuttaa minuun ja keneen minun roolihenkilö vaikuttaa. Miten tämä liittyy, tähänkin tarvii sen vireystilan. Jos mä en oo vireessä, niin mä en muista, mä saatan huomata ajattelevani jotain työasian ulkopuolisia. Totta kai mä niin voin tehdä. Salatiede mahdollistaa sen, kukaan meistä ei pääse toistemme päin sisään. Ei ohjaaja kysy, että ajatteletko sinä siellä nyt jotain muuta kun pitäis, ellei se huomaa mun niin tekevän. Eli en oo läsnä.

Ossi: Jep. Taika rikkoontuu. Mä oon tämmön habit stacking. Että sä luot, okei, tää steppi menee nyt hyvin, mutta mitäs multa vaaditaan tositilanteessa. Ja se on just tää mistä Teija puhuit: yllätyksiä. Yllätyksiä tulee, niin sä luot sellasia juttuja ja erinäisiä tapoja harjoittelun päälle, että se tositilanne menee vaikka mitä ikinä tapahtuisi. Kaikki kuuluu showhun sen jälkeen kun sä tuut avoimena siihen tilanteeseen. Mikä se kellekin on, on se hengittelyä tai kylmä suihku tai 10 kilsaa juoksua, niin sä oot valmis siihen kun sä oot tehnyt sen kaiken työn. Työn tulos on siinä minkä ihmiset näkee ja kokee.

Teija: Joo. Jos mä mietin itseäni taiteilijana, eli näyttämölle tai katsotuksi nousevana tanssitaiteilija, niin kyllä se rentous on hyvin tärkeää. Että sä saat irti sen ilmasun sun kropasta. Vaikka se on niin fyysistä se tanssiminen ja luulis, että siinä pitäis olla aerobinen ja anaerobinen kapasiteetti maksimissaan ja ja energiavarastot lihaksissa, niin ei ei ei. Se on henkinen tila, se rentous. Tästä mulla tulikin mieleen, kun on tehty tutkimuksia, että miksi ihmiset harrastavat tanssia, niin siellä olikin huvikseen numero yksi. Rentoutuakseen numero kaksi. Kolmas oli se, että se on niin kivaa kun siel on porukkaa. Tämä oli monenlaista tanssia siis, ei pelkästään nykäreitä tai taidetanssia vaan ylipäänsä tanssia. Neljäntenä tuli tää, että se on fyysisesti niin kivaa kun saa kropaa liikkeelle. Mutta musta oli hienoja nää tulokset tästä. Rentoutuminen ja huvi. Mikäs sen parempaa. Ihminen tulee onnelliseksi kun sillä on hauskaa tekemistä.

Ville: Kaikki muutkin oli kuitenkin hyötyjä.

Teija: Oli.

Ville: Huvia ja hyötyä. Sitten saattaa vielä löytää vaikka kumppanin.

Teija: No sekin vielä.

Ossi: Hupiystävä. Ihan loistavia juttuja. Nyt kiinnostaa sitten, että kun mennään sille me-tatasolle eli teette työtä, jossa ohjaatte, opettatte muita, vähän itsenne kuvituksia ehkä siellä, niin mitä menetelmiä te tykkäätte käyttää ohjaajan / opettajan työssä? Pohjaako ne noihin, onko siinä mitään uutta mistä voidaan vielä puhua, vai pohjaako ne äsken mainittuihin?

Ville: Se vaatis varmaan oman ohjelmatuntinsa, mutta pohjaa tietenkään. Nyt olisi aika köpöä sanoa, että no, mä oon tässä puhunut lämpimikseni tärkeistä asioista – joo, pohjaa. Improvisaatio, olla auki, olla läsnä, on isossa osassa mun ohjaajan ja opettajan työtä. Tänäpäin tehtiin statusharjoituksia. Jokainen saa salaisen statuksen, 1–2–3–4, ykkönen on jollain tavalla kohtauksen vahvin ja nelosella menee ehkä vähän heikommin. Tämmösiä

salatieteitä sinne. Ne saa olla näkyviä, ne saa olla kuuluvia. Esimerkiks jos nyt mietin tätä kansanopistovuotta, paljon tehdään orientoivia, käydään ihan aamulenkilläkin ja sen jälkeen olla auki ja vapaita tekemään toistemme kanssa. Tehdään tutustumisleikkejä, tehdään kontaktiharjotuksia. Saanko koskea sinua olkapäähän, minua saa koskea tuohon. Halataan, pompotellaan toisiamme kuin koripalloa. Paljon tehdään erilaisia ennen kun mennään varsinaisen teatterin äärelle. Mä lopetan tähän, koska tästä mä voisin puhua paljon enemmän.

Ossi: Mutta tämä on mahtavaa.

Ville: Mä haluan semmoselle kuulijalle joka ei ole teatterintekijä, kääntää tämän näkökulman niin, että mekin viritetään. Että ei vaan mennä paikalle ja koiteta selviytyä, vaan pohjatyötä tehdään paljon.

Teija: Mä jatkan mielelläni tosta. Ville sanoi niitä, jotka on mun mielestä erittäin tärkeitä. Minä myös haluan kantaa noita tunneillani ja opetuksessa mukana. Yksi asia tuli heti mieleen, kun kysyit Ossi tätä, että musta tuntuu, että kun mä oon tanssiopettaja niin mä usein törmään siihen, että mun tehtävä on mun ryhmälle näyttää toteen, että ne kykenee todella upeeseen ilmaisuun. Niitten kropat on kaunista katsottavaa, kiinnostavaa katsottavaa, ja tämä johtuu siitä, että monesti jos ei oo paljon tanssitaustaa ja joskus saattaa olla paljonkin tanssivuosia takana, niin ihmiset pienentää itseään. Se on valitettavaa, mutta hyvä uutinen on se, että kun ne on ohjauksessa niin musta tuntuu, että mä pystyn avaamaan niitten silmät. Että katsokaa miten upeeta jälkeä tästä tulee. Se onkin yksi tärkein tehtävä, että se rima, se porkkana on siellä. Sitä tavoitellaan. Ei olla aina mukavuusalueella, uskalletaan tulla rajojen yli, mutta ei mennä semmoseen paikkaan ettei ihminen nolaisi itsensä tai tuntisi häpeää. Varsinkin kun me puhutaan lapsista ja nuorista ja teineistä, miksei myös aikuisista, niin mun mielestä vastuu on täysin sen opettajan. Sen pitää aistia, missä on hyvä maaperä liikkua. Paljon kannustusta ja erittäin paljon palautteen antoa, henkilökohtasta, että opettaja pysähtyy sen ihmisen eteen, katsoo silmiin ja kertoo mitä hän näki, ja jos sä vielä tohon kiinnität lisää huomiota, niin tämä lähtee menee vielä helpommin sulta. Vasta sen jälkeen opettaja siirtää katseen seuraavaan. Monesti näkee semmosta, että palautteen anto on semmosta ylimalkaista, mut se on tärkeä osa kasvua taiteentekijäksi.

Ossi: Jep. Superlatiiveja ilman pohjaa. Se on ehkä nykyaikaakin, että kuka keksii massiivisimmat sanat ja emojiit. Mitä Villellä oli mielessä?

Ville: Otan kiinni tuosta palautteesta, se on tärkeätä, mut sitten myöskin pitää muistaa kysyä. Muistuttelen itseäni opettajana ja ohjaajana kysyä, että miltä tämä tuntuu, mikä fiilis oli. Muistutan myös sekä itseäni että kulloistakin ryhmää siitä, että kaikki ei oo lempiasioita. Saa mennä ohi, kaikesta ei tarvii heti jotenkin saada vahvasti kiinni että tuntuu mun omalta. Meil on lempiasioita, meil on lempiruokia ja lempivärejä, joku harjotteet toimii jollekin. Sitten vielä - ja tämäkin varmasti saa yhtymäpintaa moneen muuhun kuin teatteriin - sen lisäksi, että minä teen, ja nyt sinä teet, ja minä annan palautteen, olitko sä hyvä, onnistuiko. Se ei oo tärkeätä. Vaan katotaan paljon teatteria, hakeudutaan erilaisten juttuja äärelle. Mä luulen, että saatan tuoda ryhmäni teidänkin taiteidenne ääreen ja rikotaan sillee sitä rajaa. Katsomalla oppii myös. Mä vieroksun sitä, että pistetään heti ihminen toisten eteen, ja anna palaa ja näytä taitosi. Niin kun mä äsken sanoin, niin sitten virheitteiden kautta! Teatterissa on semmonen kun "moka on ilo, moka on lahja" niin sekin on siistii.

Ossi: Kyllä. Mä mietin aina, että olenhan ottanut kaiken huomioon kun tässä nyt on tää 90 minuuttia tai 45 minuutti nelosluokan kanssa, semmoset räpin perusteet, että saatas

onnistumisen kokemus. Mä lähestyn aina kaikkea tollasta opetustilannetta ja ohjaustilannetta siitä, että ollaan yksin ja yhdessä. Mä ajattelen kaikkea sen lasin läpi, että mä otan yksilöt huomioon. Kaikkia ei voi esimerkiksi kiinnostaa just se. Niin kuin sanoit, että jollakin on lempijuttuja ja jollakin ei, ja ei voi jäädä siihen kiinni. Siitä kokemuksesta tulee yhteinen. Silloin kun sä otat yksilön ja ryhmän huomioon, niin musta tuntuu, että ryhmä nostaa ne yksilöt, jotka eivät välttämättä ole ihan heti ne lämpimimmät siinä porukassa. Koska yleensä niitä joita kiinnostaa, niin ne tulee kyllä huomatuksi, se ei ole se ongelma. Mut se, että sä et välttämättä oo se paras mielipidevaikuttaja uudessa tilanteessa vaikka johonkin nuoreen, vaan se voi olla se, että sä otat kiinni jonkun tyyppin joka on se luokan oikea tyyppi, jonka kautta sä löydät väylän siihen tyyppiin, johon sä et olisi päässyt käsiksi koskaan. Tässä mennään mielenkiintoisille leveleille välillä, että miten saada mahdollisimman moni mukaan ja ymmärtämään itsestään jotain uutta ja saada onnistumisen kokemuksia. Mitä nuorempana me niitä saadaan, niin sen todennäköisemmin sieltä kasvaa terveitä itsetuntoisia aikuisia.

(Nauhalta kuunnellaan ääniklippi, jossa ihmiset äänitelevät.)

Ossi: Jes, mahtavaa. Otetaanpas sitten herran kommentit. Mistä tässä oli kyse?

Ville: Tää oli just sitä äsken mainittua pärinää ja pörinä. Eli yhdessä koulutuksessa pistin ryhmän pörisemään kuin pikkuautot. Otettiin keho mukaan, auto sai mennä millä vaihteella vaan, ylämäkeä, alamäkeä, peruuttaa. Havaittiin että liikenteessä on muitakin autoja. Ei oltu törmäysautoja, väistettiin ja saatiin ittemme liikkeelle hyvin yksinkertaisella tavalla. Tossa oli aikuisia ihmisiä, toisilleen tuntemattomia, ja kostutettiin huulet niin kuin äsken mekin tuossa pöristiin. Saatiin vähän naamajumppaa. Ei tarvinnut miettiä sanoja, mitä mä sanon, valitsenko oikeat sanat, kunhan pöristiin. Sen jälkeen taidettiin tehdä formulat, vähän (*matkii auton ääntä*). Saatiin tonne torven alempaan osaa pikkusen ääntä auki. Sitten menttiin muistaakseni formularataa, saatiin hartiat mukaan ja yhtäkkiä huomattiin, että hei, mehän ollaan tässä – sai nauraa, meitä nauratti ihan hirveesti. Oltiin pikkusen auki. Toi oli kiva koulutuskokemus ja osa semmosta isompaa kokonaisuutta, missä tehtiin muunkinlaisia ääniä ja juttuja.

Ossi: Välihuomiona haluan sanoa, että eikö ole mahtavaa tässä työssä missä me kaikki ollaan, että me saadaan tehdä aikuisista taas lapsia.

Teija: Totta.

Ossi: Tämä on kaikessa hyvässä ja pahassa siis.

Ville: Opettaja puhuu. Kysehän on asiasta nimeltä jatkettu leikki. Eli lapsihan on vapaa kun se leikkii. Tää tulis täältä, tää olisi tämmönen, tää on tämmönen. Välitunnilla se vapaa leikki on käynnissä. Valitettavan usein kun jos ohjelmassa on ilmaisua, kello soi, tullaan sisälle, noni olkaapas nyt hiljaa ja käykää riviin, minä jaan rooleja, hiljaa nyt. Sinä olet se, ja sinä olet puu, hiljaa! Ja puhut sitten kun minä annan luvan ja kun siellä on se repliikki. Elikkä saattaakin käydä niin, että lukujärjestykseen laitettu ilmaisu – ja nyt ymmärtäkää rakkaat kollegat opettajat oikein, tää oli vaan kärjistys – mut tätä kannattaa pohtia. Silloin kun on ilmaisua, me ei anneta ilmaista. Vapaushan on tärkein. Ja jatketaan sitä. Me ollaan lapsena oltu vapaita, ja nyt on aikuisuuden esteet ja hidasteet ja painolastit. Joku sanoo, että toihan on järjetöntä, hölmöä ja tyhmää – no ei, just päinvastoin. Ei siitä ois tullut ihmisille niin hyvä mieli, jos se ois ollut ihan kaistapäistä. Oli sillä kuitenkin syy miksi.

Ossi: Jep. Hei, Kulttuuri liikuttaa -koulutukseen. Mitäs tässä koulutuksessa tehtiin ja mitä siitä jäi teille mieleen?

Teija: Siitä jäi just tuo äskönen leikki mielellä ja nauru. Siinä oli parasta tämä monitaiteisuus. Siinä oli kuvataidetta, ympäristötaidetta, draamaa, ääntä, tanssia, liikettä. Ja jotenkin ne naksautti, niinkun totta kai, taiteen eri muodot naksauttaa toisiinsa. Se oli luontevaa. Jokainen tapaaminen ja kohtaaminen tuntui, että täähän meni ihan luontevasti, ei tarvittu mitään erityistä lämmittelyä siinä. Aika peräti loppui kesken. Vakavasti sanoen musta erinomaista oli se, että tää vietiin perhetyöntekijöille. Mun mielestä täällä Suomenmaassa niin hyvin kuin asiat onkin, niin ei vielä voida sanoa ja taputtaa käsiä, että olisi tasa-arvosta tää kulttuurin jakaminen ja taidetyöskentely kaikille perheille, lapsille, aikuisille, iäkkäille. Ei se ole vielä. Me tarvitaan paljon lisää tämäntyyppisiä hankkeita ja työtä.

Ossi: Kiitoksia. Mitä Villelle jäi mieleen?

Ville: Ihan kaikki edellä mainitut, ja sitten ihan maakuntamatkana. Ajettiin, matkustettiin eri puolille tapaamaan alansa ammattilaisia ja vietettiin hyviä hetkiä heidän kanssaan.

Ossi: Jes. Mä mietin just tota mitä sanoit, että ei ihan kaikkialle vielä tasaisesti mene, että ne, joilla on liitua niin piirtäkööt on semmonen yleinen. Monet eri kulttuurin alatkin, ne maksaa, niitten saatavuus voi olla pienemmissä pitäjissä haastavaa. Nyt jotenkin ilolla kun itse tuolla koulumaailmassa pyörii aika paljon, niin oon kattonut sitä taideopetuksen lisäämistä ja kerho-ohjaajuutta. Tässä Jyväskylän alueella Huhtasuon yhtenäiskoululle iso iso kiitos siitä, että siellä esimerkiksi Laura Pisto tekee koulutaiteilijatyötä. Tarraa kiinni nimenomaan sellaisiin nuoriin johtajiin, mikä itsekkin olin, että mua ei kiinnostanu hirveesti istuskella siellä vaan enemmän kiinnosti tehdä ja puhua. Mulla on aina ollut tarve liikkua ja kokea, että mä opin jotain. Sitten kun tulee identiteetti, että olet tyhmä, niin kouluhan menee helposti läpi sitten ihan erilaisella surffilaudalla kuin opettaja ajatteli. Niin on hienoa, että esimerkiksi tässä kaupungissa tehdään tällasia juttuja. Ja toivoisin, että nimenomaan kouluille olisi henkilöitä, jotka ottaa taiteelliset menetelmät käyttöön ja pitää huolen, että nuoret - joille se semmonen opetusmalli, mitä kukin opettaja missäkin tilanteessa parhaaksi kokee, saa erityisopetusta ja erilaista tapaa oppia vaikka sanallisuutta, kirjoittamista, kuvataiteita, liikettä. Kaikkia näitä mistä on tänäänkin puhuttu.

Ville: Osittain kiitos myöskin uuden opetussuunnitelman tossa kohti. Tai kannattaako puhua enää uudesta, johan se on ollut vuosikausia läsnä, mutta sekin osittain velvoittaa uusiin ja erilaisiin opetusmenetelmiä ja tutkimukseen. Mun mielestä lapset on tänä päivänä myöskin ihan huikaita tiedon etsijöitä. Nehän on kuin pieniä tutkijoita. Se lisää kiinnostusta, itse etsin, sen sijaan että joku - mäkin oon nyt kolmessa eri vanhempainillassa tän syksyn aikana laukannut vanhempana - niin sitten jos ajattelee silleen, tää nyt on klassinen toisaalta myöskin "ennen kaikki oli paremmin" -ajattelu, mutta että jos tulee kaikki annettuna kirjassa, vihossa ja tee nyt se läksy ja nyt se on tehty, hyvä, ja oikein vai väärin ja nelonen vai kymppi ja jotain siltä väliltä - niin tiedonhakukeinot kehittyvät lapsilla ja sitten se tukee tota sun äsken mainitsemaa.

Ossi: Kyllä. Loppuun vielä vähän katseita tulevaisuuteen. Tässä omassa duunissa, että räppi on nyt mennyt musiikkikouluun, että ollaan Gradialla opettamassa tyyppejä tekemään hiphopmusiikkia ja heistä tulee oikeita muusikoita. Mä oon kuitenkin kaks kyt vuotta sitten vielä kuullut sitä, että nosta housut ja hanki ammatti. Ei isä ehkä kannustanut aina

tähän, mut se että moni asia on edenny aika pitkälle. Jos ennen kaikki oli paremmin, huomenna ne on vielä paremmin. Miten te näette omasta näkökulmastanne käsin tulevaisuuden tällä alalla?

Teija: Mä haluan uskoa, että se vaan muuttuu positiiviseen suuntaan. Mutta. Kyllä tanssikasvatuksen suhteen mun täytyy sanoa, että se on vielä käyttämätön resurssi. Kaikki ne tutkimukset, jotka on jo faktana pöydällä tiedetty, niin missä on varhaiskasvatuksen, missä on ala-asteen, yläasteen tanssikasvatus. Sitä ei oo. Se on kiinni liikunnanopettajasta tai luokanopettajasta tai varhaiskasvattajasta, onko sitä vai ei. Sen vielä toivoisin näkeväni oman elämän aikana, että se ois ihan niin kun Keski-Euroopassa, Etelä-Euroopassa, Ruotsissa, Norjassa, se ois myös Suomessa yhtenä oppiaineena.

Ossi: Aamen.

Ville: Mä oon miettiny semmosta, että joo, me ollaan kirjastokansaa ja kesäteatterikansaa ja meil on tämä oma kulttuuri ja sitä on paljon läsnä. Sää teet sitä ja mä teen ja sää teet. Mutta Suomi kansainvälistyy, tänne tulee ihmisiä muualtakin, heistä tulee suomalaisia hetkeks tai pitemmäksi aikaa, niin mua kiinnostais se, että – en tarkota todellakaan sitä, että kuinka uudet suomalaiset saadaan suomalaisen teatterin tai kulttuurin äärelle, vaan mä haluaisin meidän kaikkien löytävän toistemme kulttuurisia kosketuspintoja. Saatteko kiinni ajatuksesta, mä en ehkä osaa tätä sanoittaa, mutta sä ehkä Ossi osaat.

Ossi: Että maailma kokoontuu yhdeksi kyläksi, niin miten me projisoidaan toisemme kun me lähdetään tekeen taidetta ja kulttuuria.

Ville: Niin, aivan. Ja se mun ajatus oli, että esimerkiksi oma taiteeni, teatteri, koska se on maailmankuva, se edustaa – kun mä meen kattomaan niin mä näen tavallaan siellä itseni ja läheiseni. Osan asioista tunnistan ja osaa en, ja ne mitä en, niin ne on sitäkin mielenkiintoisempia. Niin nähtäis toistemme kuvia kulttuurin keinoin, toistemme tarinoita. Haluaisin kuulla paljon enemmän kuin kuulen nyt tällä hetkellä.

Ossi: Aamen tuohonkin. Tähän loppuun saatte vielä vapaan sanan. Onko jotain jäänyt sanomatta tai jos haluatte jotain viisauksia ladella, jääkaappimagneetin poikasia, niin nyt on paikka.

Teija: Mä haluaisin sanoa kaikille kuulijoille iästä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, mistä vaan huolimatta, että kulkekaa kohti mielekästä elämää ja etsikää elämän tarkotusta ja itseänne tekemällä taiteita. Katsomalla taiteita ja olemalla itse siinä tekijän roolissa. Osallistukaa. Ja voikaa hyvin.

Ossi: Sä oot Teija tehnyt sen enemmän kuin hyvin. Kiitos sulle siitä työstä. Mitä Ville sanoo?

Ville: Kulttuuri on mulle muutakin kuin vaan taide. Se on ympäröivä yhteiskunta, se on toi katu ja ihmiset siellä. Me ollaan kaikki osallisena siitä joka tapauksessa. Siihen voi tempautua tosi syvällekin, mutta voi myös silleen arkisemmin ajatella, että oon mä siinä kuitenkin messissä koko ajan. Mä jaan sen silleen, että on kirjottajia ja sitten kertojia ja sitten kuulijoita, ja jos sitä pysähtyy pohtiin hetkeks, niin ne roolit vaihtelee päivän sisälläkin ihan juttelutuokiossa, kahvihetkissä. Kerrotaan omia tarinoitamme tai hei, mä kuulin yhden jutun. Me ollaan koko ajan kaikki kuulijoita, kirjoittajia, kertojia, oman elämämme ja kansakulkijoitten. Ja se on kulttuuria, piste.

Ossi: Kiitos, Ville. Upeata keskustelua. Jos elämä on larppi ja mä haluan jonkun roolin, niin sunnuntai-iltana aion olla kivi enkä hievahdakaan. Olkoot tuuli hiova elementti ihoni päällä. Hei, kaikki oleelliset linkit sun muut löydä tuosta infokentästä. Kiitos paljon, Ville ja Teija. Kaikkea parasta teidän ja meidän tulevaisuuteen.

(musiikkia)

Seuraavassa jaksossa

Ville: Tutustu tämän jakson oheismateriaaleihin infoikkunasta. Seuraavassa jaksossa keskustelen Jenni Tolvasen ja Tuula Pitkäsen kanssa universaalista vanhemmuudesta, vanhemmuuden tuesta ja Lapset puheeksi -menetelmästä.

(askeleita soratiellä, käki kukkuu, puro solisee)